

مجموعه کتب مروری بر، ویژه آزمون جامع دستیاری تخصصی داروسازی
مخصوص وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

مروری بر فارماکونوزی

از سری کتاب‌های مرور

Etminan Review Collection

تألیف:

دکتر سمانه قنبری

ویراستار علمی:

دکتر فاطمه میرزایی

مقدمه و تحت نظارت:

دکتر مهدی وزیریان

سرشناسه	: قبری، سمانه، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: مروری بر فارماکوکینزی/ تالیف سمانه قبری، فاطمه میرزایی؛ ویراستار علمی مهدی وزیریان.
مشخصات نشر	: تهران : اطمینان راد، ۱۳۶۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۰ص: جدول (رنگی).
فروست	: ... سری کتابهای امروز = Etminan review collection
شابک	: 978-600-7812-78-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتاب حاضر بر اساس کتاب "2009,16th ed.Trease and Evans pharmacognosy" است.
موضوع	: داروشناسی گیاهی
موضوع	: Pharmacognosy
موضوع	: داروشناسی گیاهی -- راهنمای آموزشی
موضوع	: Pharmacognosy -- Study and teaching
شناسه افزوده	: میرزایی، فاطمه، ۱۳۶۸ -
شناسه افزوده	: وزیریان، مهدی، ۱۳۶۱ - ویراستار
شناسه افزوده	: اونز، ویلیام چارلز، ۱۹۱۱ - ۱۹۸۸م.
شناسه افزوده	: william charles.Evans
رده بندی کنگره	: ۱۳۶۶ ۴۹۰/۱۶۰.R۵
رده بندی دیویر	: ۳۲۱/۶۱۵
شماره کتابشناسی ما	: ۴۸۰۶۳۷۴
سرشناسه	: قبری ۱۳۶۶ -

EP انتشارات اطمینان

- کتاب : مروری بر فارماکوکینزی
 تألیف : دکتر سمانه قبری
 ویراستار علمی : دکتر فاطمه میرزایی
 مقدمه و تحت نظارت : دکتر مهدی وزیریان
 ناشر : انتشارات اطمینان
 طراحی و صفحه‌آرایی : نلیه نش، اطمینان
 نوبت چاپ : اول - ۱۳۶۶
 تیراژ : ۵۰۰ نسخه
 چاپ و صحافی : پاسارگاد
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۱۲-۷۸-۵
 بها : ۲۲۵۰۰ تومان

با ارسال پیامک به شماره ۳۰۰۰۲۵۰۲۵۸۹۳۲۱ در جریان تازه‌های نشر ما قرار گیرید.

- ارسال عدد ۱ : پیوستن به گروه مشترکین
 ارسال عدد ۲ : دریافت تازه‌های کلیه کتب ناشران پزشکی، پرستاری، مامایی، پیراپزشکی و دندانپزشکی
 ارسال عدد ۳ : ارسال تازه‌های نشر به صورت پست الکترونیکی
WWW.etminanpub.com

توجه: تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر برای ناشر محفوظ است.

این کتاب مشمول قانون حمایت از مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۱۱/۱۱ و قانون ترجمه و تکثیر کتب، نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۰/۱۰/۱۶ می‌باشد.
 بازنویسی، خلاصه‌برداری یا برداشت بخش یا از متن، شکل‌ها یا جدول‌های کتاب و انتشار آن در قالب کتاب‌های ترجمه، تالیف، خلاصه، جزوه، تست یا نرم‌افزار بدون اجازه کتبی از ناشر، غیرقانونی و شرعاً حرام بوده و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

آدرس مرکز فروش : ضلع جنوب شرقی میدان انقلاب، پلاک ۲۰، فروشگاه بیات، واحد پزشکی، تلفن: ۶۶۹۶۸۰۶۴
 آدرس انتشارات : خیابان جمهوری، خیابان پیروز، پلاک ۴۱، طبقه اول تلفن: ۶۶۵۶۲۴۴۷ - ۶۶۹۰۲۰۲۸

مقدمه مؤلف

هرچند تجلی علم حقیقی، غایت آمال انسانی و جلوه‌گاه آرامش پایدار است، محدودیت ناگزیر ظرف مکانی علم-یابی، آزمون‌های اصالت سنجی مدعیان را پدید آورده و در این رهگذر، عبور از محک، نیازمند وسایلی موجز می-شود که در ظرف محدود زمان، هدف را تامین سازد.

کوشش پدیدآورندگان این کتاب، ایجاد وسیله برای آنانیست که در پس تلاش برای روشن ساختن ضمیر و نیکو کردن کردار، رسیدن به ظرف دوره‌ی دکترای تخصصی داروسازی را هدف قرار داده‌اند. بدین سبب، گزیده‌ای کاربردی از ویس‌های شانزدهم کتاب Trease and Evans' Pharmacognosy، با تلاش سرکار خانم سمانه قنبری، از برترین دانشجویان،^۱ یدیه‌ی دوره دکترای سال‌های اخیر، به منصفی ظهور رسیده که امیدواریم، خداوندستان را به منزل خیر، ستگیری^۲ کند.

و تمام توفیق، از خداوند است

دکتر مهدی وزیریان

استادیار گروه فارماکوتوزی

دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران

فصل اول: هیدروکربن‌ها و مشتقات آنها

- ۱- اسیدهای مونوبازیک ۹
- ۱-۱- اسیدهای مونوکربوکسیلیک واجد یک تا شش اتم کربن ۹
- ۱-۲- اسیدهای چرب ۹
- ۱-۳- اسیدهای آروماتیک ۱۰
- ۲- اسیدهای دی یا تری بازیک ۱۰
- ۳- الکل‌ها ۱۰
- ۳-۱- الکل‌های مونوهیدریک آلیفاتیک ۱۰
- ۳-۲- الکل‌های برپنی مونوهیدریک ۱۰
- ۳-۳- الکل‌های تری ۱۰
- ۳-۴- الکل‌های پلی هیدریک آلیفاتیک ۱۱
- ۴- استرها ۱۱
- ۴-۱- روغن‌ها و چربی‌های ثابت ۱۱
- ۴-۲- موم‌ها (Waxes) ۱۱
- ۵- منابع گیاهی حاوی اسیدها، الکل‌ها و استرها ۱۱
- ۵-۱- چای مکه (Roselle) ۱۱
- ۵-۲- گوشت میوه تمر هندی ۱۲
- ۵-۳- مان ۱۲
- ۵-۴- بنزوئین ۱۲
- ۵-۵- برگ ون (Ash leaf) ۱۲
- ۵-۶- آرتیشو (کنگر فرنگی) ۱۳
- ۵-۷- گزنه (Nettle) ۱۳
- ۵-۸- گونه‌های اکیناسه (سرخارگل) ۱۳
- ۵-۹- پیجیوم (Pygeum) ۱۳
- ۵-۱۰- بالسام ۱۳
- ۶- چربی‌ها و روغن‌های ثابت دارویی ۱۴
- ۶-۱- روغن بادام (Almond oil) ۱۴
- ۶-۲- روغن بادام زمینی (Arachis oil) ۱۴
- ۶-۳- روغن نارگیل (Coconut oil) ۱۴
- ۶-۴- روغن پنبه دانه (Cottonseed oil) ۱۵
- ۶-۵- روغن دانه کتان (Linseed oil) ۱۵
- ۶-۶- روغن زیتون (Olive oil) ۱۵

- ۷-۶- روغن نخل روغن (Palm oil) ۱۵
- ۸-۶- روغن کانولا (Rapeseed oil) ۱۵
- ۹-۶- روغن گلرنگ (Safflower oil) ۱۵
- ۱۰-۶- روغن کنجد (Teel Gingelly oil, Sesame oil) ۱۶
- ۱۱-۶- روغن سویا (Soya oil) ۱۶
- ۱۲-۶- روغن آفتابگردان (Sunflower oil) ۱۶
- ۱۳-۶- روغن کاکائو (Theobroma oil) ۱۶
- ۱۴-۶- روغن کرچک (Castor oil) ۱۶
- ۱۵-۶- روغن ذرت (Corn oil) ۱۷
- ۱۶-۶- روغن گل مغربی (Evening primrose oil) ۱۷
- ۱۷-۶- روغن گل گاوزبان (Borage oil) ۱۷
- ۱۸-۶- میوه Saw palmetto ۱۷
- ۱۹-۶- روغن هیدنوکاریپوس (Hydnocarpus oil) ۱۸
- ۲۰-۶- چربی پشم (Wool fat) ۱۸
- ۷-۶- موم‌ها ۱۸
- ۷-۱- موم زنبور عسل ۱۸
- ۷-۲- موم کارنوبا ۱۸
- ۷-۳- اسپرماستی ۱۸

فصل دوم: کربوهیدرات‌ها

- ۱- قندها ۱۹
- ۱-۱- مونوساکاریدها ۱۹
- ۱-۲- دی، تری و پلی ساکاریدها ۱۹
- ۱-۳- پلی ساکاریدها ۲۰
- ۱-۴- تست‌های تشخیصی کربوهیدرات‌ها ۲۱
- ۲- الیاف با منشأ گیاهی ۲۱
- ۲-۱- پنبه (Cotton) ۲۱
- ۲-۲- جوت (Jute) ۲۱
- ۲-۳- کتان (Flax) ۲۱
- ۲-۴- حبشیش (Hemp) ۲۱
- ۳- مواد باززایی شده کربوهیدراتی و الیاف تغییر یافته ۲۲
- ۳-۱- متیل سلولوز ۲۲

۴- نفتوکینون ها و گلیکوزیدهای نفتوکینونی	۳۸
۵- کرومون ها و گزانتون ها	۳۹
۶- فلاونوئیدها و گلیکوزیدهای فلاونوئیدی	۴۰
۷- آنتوسیانیدین ها و گلیکوزیدهای آنتوسیانیدین	۴۳
۸- استیلین ها	۴۴
۹- لیگنان ها و لیگنین	۴۴

فصل چهارم: روغن های فرار و رزین ها

۱- روغن های فرار یا اساس ها	۴۵
۱-۱- منشأ و ساختار روغن های فرار	۴۶
۱-۲- روش های تهیه روغن های فرار	۴۷
۲- رزین ها، گم رزین ها و ترکیبات مشابه	۵۳

فصل پنجم: ساپونین ها و گلیکوزیدهای قلبی

۱- ساپونین ها	۵۵
۱-۱- ساپونین های استروئیدی	۵۵
۱-۲- ساپونین های تری ترپنوئیدی پنج حلقه ای	۵۷
۲- گیاهان موثر بر قلب	۵۸
۲-۱- کاردنولیدها	۵۸
۲-۲- بوفادی نولیدها	۶۰
۳- استروئیدهای دیگر	۶۱
۳-۱- ویتانولیدها	۶۱
۳-۲- کوربیتاسین ها	۶۱
۳-۳- سیمولان ها	۶۱
۳-۴- اکدین ها	۶۱

فصل ششم: ایزوپرنوئید ها، متفرقه

۱- مونوترپن ها	۶۳
۱-۱- ایریدوئید و سکوایریدوئید	۶۳
۲- سزکونی ترپنها	۶۴
۲-۱- سزکونی ترین لاکتون ها	۶۴
۳- دی ترپنوئیدها	۶۶
۴- تری ترپنوئیدها	۶۷
۵- تترترپن ها- کاروتنوئیدها	۶۷
۶- پلی ترپنوئیدها	۶۸

۲-۳- پیروکسیلین	۲۲
۴- نشاسته ها	۲۲
۵- فروکتان ها	۲۲
۶- عوامل ژل کننده جلبکی و خزهای	۲۳
۱-۶- آلژینیک اسید	۲۳
۲-۶- آگار	۲۳
۳-۶- خز ایرلندی	۲۳
۷- صمغ ها و موسیلاژها	۲۳
۱-۷- صمغ کنیرا (Tragacanth)	۲۳
۲-۷- صمغ استرکوه	۲۳
۳-۷- صمغ عربی	۲۴
۴-۷- صمغ گوار	۲۴
۵-۷- فراورده های میروبی	۲۴
۶-۷- اسفرزه (Flea seed)	۲۴
۷-۷- ریشه ختمی (N. alba root)	۲۵
۸-۷- گل ماهور، خرگوشک (Mullein flower)	۲۵
۹-۷- Couch grass rhizome	۲۵
۱۰-۷- فراورده های آلوئه ورا	۲۶
۱۱-۷- به دانه (Quince seed)	۲۶
۱۲-۷- پوست نارون آمریکایی (Slippery elm bark)	۲۶
۱۳-۷- پاخری (Coltsfoot)	۲۶
۸- داروهای متفرقه واجد کربوهیدرات	۲۶
۱-۸- عسل خالص شده	۲۶
۲-۸- انجیر (Figs)	۲۶
۳-۸- Fucus	۲۶
۴-۸- ستراچیا یا خز ایسندی	۲۷
۵-۸- آلوچه/آلوزرد (Prunes)	۲۷

فصل سوم: فنول ها و گلیکوزیدهای فنولی

۱- تانن ها	۳۱
۱-۱- تانن های قابل هیدرولیز (تانن های پیروگالول)	۳۲
۱-۲- تانن های کنداسه (پروآنتوسیانیدین ها)	۳۲
۲- کومارین ها و گلیکوزیدهای کومارینی	۳۴
۳- آنتراکینون ها و گلیکوزیدهای آنتراکینونی	۳۵
۱-۳- دیگر نکات مربوط به آنتراکینون ها و گلیکوزیدهای آنتراکینونی	۳۸

فصل هفتم: گلیکوزیدهای سیانوزنتیک، ترکیبات گلوکز اینولات، مشتقات سیتین و گلیکوزیدهای متفرقه

- ۱- گلیکوزیدهای سیانوزنتیک ۶۹
- ۲- گلوکز اینولاتها ۷۰
- ۳- مشتقات سیتین ۷۱
- ۴- گلیکوزیدهای آلکالوئیدی استروئیدی ۷۱
- ۵- رزین‌های گلیکوزیدی ۷۱
- ۶- ترکیبات تلخ گلیکوزیدی ۷۱
- ۷- بتالانینها ۷۱
- ۸- آنتی بیوتیک گلیکوزیدی ۷۲
- ۹- نوکلئوزیدها یا رکلنیک اسیدها ۷۲

فصل هشتم: آلکالوئیدها

- ۱- خواص آلکالوئیدها ۷۳
- ۲- روش‌های تشخیص آلکالوئیدها ۷۴
- ۳- دسته‌بندی آلکالوئیدها ۷۴
- ۴- آلکالوئیدهای مشتق از اورنیتین ۷۵
- ۱-۴- آلکالوئیدهای تروپان ۷۵
- ۲-۴- آلکالوئیدهای پیرولیزیدین ۷۶
- ۵- آلکالوئیدهای مشتق از لیزین ۷۷
- ۶- آلکالوئیدهای مشتق از فیل آلانین، تیروزین و دی‌هیدروکسی فیل آلانین ۷۸
- ۷- آلکالوئیدهای متفرقه ۸۳
- ۱-۷- آلکالوئیدهای ایندولیزیدین ۸۳
- ۲-۷- آلکالوئیدهای ایمیدازول ۸۴
- ۳-۷- آلکالوئیدهای پورین ۸۴
- ۴-۷- آلکالوئیدهای پیریدین احیا شده ۸۵
- آلکالوئیدهای ترپنوئیدی ۸۶

فصل نهم: ترکیبات ضدسرطان با منشأ گیاهی

- ۱- مهمترین گیاهان مورد استفاده در درمان انواع سرطان‌ها ۸۷
- ۱-۱- پراونش ۸۷
- ۲-۱- پودوفیلوم و رزین پودوفیلوم ۸۸
- ۳-۱- پودوفیلوم هندی ۸۸
- ۴-۱- سرخدار برگ کوچک ۸۹

- ۵-۱- گیاه چینی *Camptotheca acuminata* ۸۹
- ۲- مکانیسم‌های اثر ترکیبات مورد استفاده در درمان انواع سرطان‌ها ۸۹

فصل دهم: ترکیبات طبیعی ضد پرتوزا

- ۱- آلکالوئیدها ۹۱
- ۱-۱- بربرین ۹۱
- ۲-۱- کونسن ۹۱
- ۳-۱- کریتولین ۹۱
- ۴-۱- امتین ۹۲
- ۵-۱- کینین ۹۲
- ۲-ترین‌ها ۹۲
- ۱-۲- آرتمیزینین ۹۲
- ۲-۲- کواسینوئیدها ۹۳
- ۳- کینون‌ها ۹۳
- ۴- ترکیبات فنلی ۹۳
- ۱-۴- لیکوچالکون A ۹۳
- ۲-۴- Phloridzin ۹۳

فصل یازدهم: مروری بر داروهای با اثرات ضد سمیت کبدی و داروهای خوراکی کاهش دهنده قند خون

- منابع گیاهی که دارای اثرات محافظت کبدی هستند ۹۵
- ۱-۱- خار مریم، *Silybum marianum* ۹۵
- ۲-۱- خارخوشه ۹۵
- ۳-۱- بولدو ۹۶
- ۴-۱- گل قاصد (*Taraxacum officinale*) ۹۶
- ۵-۱- شاهره (*Common fumitory*) ۹۶
- ۶-۱- زردچوبه (*Turmeric (Curcuma)*) ۹۶
- ۲- منابع گیاهی دارای اثرات کاهش دهنده قند خون ۹۶
- ۱-۲- پلی ساکاریدها ۹۶
- ۲-۲- فلاونوئیدها و فنل‌ها ۹۶
- ۳-۲- گیاهان حاوی استروئید ۹۶
- ۴-۲- ترکیبات دی ترپنوئید ۹۷
- ۵-۲- گیاهان حاوی آلکالوئید و ترکیبات ساده‌تر ۹۷
- نیتروزنی ۹۷

- ۶-۲- ویتامین B₁₂ (سیانو کوبالامین) ۱۰۳
- ۷-۲- فولیک اسید (فولاسین، ویتامین B₉، ویتامین M، فاکتور V) ۱۰۳
- ۸-۲- ویتامین C (آسکوربیک اسید) ۱۰۳
- ۹-۲- بیوتین (ویتامین H) ۱۰۳
- ۱۰-۲- یوبیکینون (یوبیدکارنون، کوآنزیم Q₁₀) ۱۰۴
- ۳- منابع گیاهی حاوی ویتامین ها ۱۰۴
- ۱-۳- میوه گل سرخ (Rose Hips) ۱۰۴
- ۲-۳- انگور فرنگی سیاه (Blackcurrant) ۱۰۴
- ۳-۳- افشره مرکبات ۱۰۴
- ۴-۳- مخمر خشک شده ۱۰۴

فصل چهاردهم: مواد رنگ دهنده و طعم دهنده

- ۱- مواد رنگ دهنده ۱۰۵
- ۱-۱- گلبرگ شقایق قرمز (Red poppy petals) ۱۰۵
- ۱-۲- کوشنیل ۱۰۵
- ۱-۳- زعفران ۱۰۵
- ۱-۴- آناتو ۱۰۶
- ۵-۱- گل های گیاه گل جعفری (Marigold flower) ۱۰۶
- ۶-۱- چغندر قرمز (Red beetroot) ۱۰۶
- ۷-۱- مونا سکوس ۱۰۶
- ۸-۱- برگ رز قرمز (Red rose petals) ۱۰۶
- ۹-۱- مواد رنگی دیگر ۱۰۶
- ۲- مواد طعم دهنده ۱۰۶

- ۶-۲- گیاهان حاوی ترکیبات دی سولفید ۹۷

فصل دوازدهم: گیاهان دارای اثرات ضد باکتری و ضد

ویروس

- ۱- منابع غیر میکروبی آنتی بیوتیک ها ۹۹
- ۱-۱- گل سنگ ها ۹۹
- ۱-۲- رده مخروطیان (Coniferae) ۹۹
- ۱-۳- تک لپه ای ها ۹۹
- ۱-۴- دو لپه ای ها ۹۹
- ۲- ترکیبات ضد ویروس ۱۰۰

فصل سیزدهم: ویتامین ها و هورمون ها

- ۱- ویتامین های محلول در چربی ۱۰۱
- ۱-۱- ویتامین A (A₁, A₂) ۱۰۱
- ۱-۲- ویتامین D (D₂-D₆) ۱۰۱
- ۱-۳- ویتامین E ۱۰۱
- ۱-۴- ویتامین K (فیتومنادیون، فیلوکینون) ۱۰۱
- ۱-۵- روغن کبد ماهی ۱۰۲
- ۲- ویتامین های محلول در آب ۱۰۲
- ۱-۲- ویتامین B₁ (تیامین، انورین) ۱۰۲
- ۲-۲- ویتامین B₂ (ریبوفلاوین، لاکتوفلاوین) ۱۰۲
- ۲-۳- پانتوتینیک اسید (ویتامین B₃ یا B₅) ۱۰۳
- ۲-۴- ویتامین B₆ (پیریدوکسین) ۱۰۳
- ۵-۲- نیکوتینامید (ویتامین B₇، ویتامین PP) و نیکوتینیک اسید (نیاسین) ۱۰۳